

EKONOMİK VE POLİTİK BELİRSİZLİKLERİN YUNANİSTAN'DAKİ GENÇ İŞSİZLİĞE ETKİLERİ: AMPİRİK BİR ANALİZ

Dr. Mehmet Ali POLAT

ÖZET

Bu çalışmada; ekonomik ve politik belirsizliklerin Yunanistan'daki genç işsizlik oranı üzerindeki etkileri, 1998:Q1-2019:Q2 dönemi için 10 farklı belirsizlik endeksi kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmanın sonucunda; Yunanistan ekonomisinde, genç işsizlik oranı ile ekonomik ve siyasi belirsizlikler arasında uzun dönemli bir ilişkinin varlığı tespit edilmiş ve bu bağlamda, ekonomi politikalarında görülen belirsizlikteki artışların Yunanistan'daki genç işsizliği en fazla artıran faktör olduğu belirlenmiştir. Uzun dönem analizinde, Yunanistan'daki ekonomik büyüme artışlarının genç işsizliğini önemli ölçüde azalttığı, dolayısıyla da bu ekonomide Okun Yasasının geçerli olduğu belirlenmiştir. Kısa dönem analizinde ise genç işsizliği, ekonomik büyümenin kısa dönemde de azalttığı, faiz oranlarının artırdığı, ancak, bu etkilerin uzun dönemdekilerden daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Çalışmadan elde edilen bulgulara dayanarak; Yunanistan'da genç işsizlik oranının düşürülebilmesi için ekonomik ve siyasal belirsizliklerin azaltılmasının şart olduğu, bunun, ayrıca, güçlü ekonomik büyüme, düşük faiz oranları ve genişletici para ve maliye politikaları ile desteklenmesinin gerekli olduğu ifade edilebilir.

Anahtar Kelimeler: Genç İşsizlik, Yunanistan Ekonomisi, Ekonomi Politikalarındaki Belirsizlik, Siyasi Belirsizlik.

JEL Kodları: D81, E24, J64

IMPACTS OF ECONOMIC AND POLITICAL UNCERTAINTIES ON YOUTH UNEMPLOYMENT IN GREECE: AN EMPIRICAL ANALYSIS

ABSTRACT

In this study; the effects of economic and political uncertainties on the youth unemployment rate in Greece are analyzed using 10 different uncertainty indices for the period of 1998:Q1-2019:Q2. After the analysis; existence of a long-term relationship between the youth unemployment rate and economic and political uncertainties is determined in the Greek economy and in this context, the increase in the

* D.H.M.İ. Gaziantep Havalimanı Teknik Blok AIM Ofisi. Gaziantep/Türkiye, e-mail: mmpol01062011@gmail.com

Makale Geçmişi/Article History

Başvuru Tarihi / Date of Application : 20 Ocak / January 2020

Düzeltilme Tarihi / Revision Date : 10 Mayıs / June 2020

Kabul Tarihi / Acceptance Date : 14 Haziran / June 2020

uncertainty seen in economic policies is found to be the factor most increasing the youth unemployment in Greece. In the long-term analysis, it is estimated that the increases in economic growth in Greece significantly reduces the youth unemployment and therefore the Okun's Law is valid in this economy. In the short-term analysis, it is found that economic growth decreases youth unemployment in the short term and interest rates raises it, but these effects are lower than those in the long run.

Based on the findings obtained from the study; in order to reduce the youth unemployment rate in Greece, it can be stated that economic and political uncertainties have to be reduced and this should be supported by strong economic growth, low interest rates and expansionary monetary and fiscal policies.

Key Words: *Young Unemployment, Greek Economy, Uncertainty in Economic Policies, Political Uncertainty.*

JEL Codes: *D81, E24, J64.*

1. GİRİŞ

Genç işsizliği, günümüzde birçok ülkede genel ve yetişkin işsizlik oranlarının oldukça üzerinde seyreden; toplumsal, ekonomik ve psikolojik yönden ciddi sonuçları olan önemli bir sorundur. Genç nüfusun yaratıcı, dinamik ve üretken kapasitesinden etkili bir şekilde faydalanamamak, ekonomik anlamda kaynak israfına neden olarak büyüme ve kalkınma olgularını olumsuz yönde etkilemektedir ve bu bağlamda, toplumsal maliyetleri beraberinde getirmektedir (Ayhan, 2016a: 9). Örneğin, 2010 yılı başlarında Arap ülkelerinde yaşanan protestoları tetikleyen nedenlerin başında ekonomik büyümedeki yavaşlama ve bu bağlamda, %25-30'u bulan genç işsizlik oranı yatmaktadır (Euronews, 2019). 2014 yılında, "Bosna Baharı" olarak adlandırılan ve Bosna Hersek'in kuzeydoğusunda yer alan Tuzla kentinde, sosyal haklardan mahrum bırakıldıklarını düşünen kamu çalışanları tarafından başlatılan, akabinde de ülkenin diğer büyük kentlerine yayılan gösteriler genç işsizliğin artmasından kaynaklanmaktadır (AA, 2014). Fransa'da gittikçe kötüye giden ekonomik koşulları özellikle de akaryakıt zamlarını protesto etmek amacıyla 17 Kasım 2018 tarihinde başlayan, ardından da Macron iktidarına karşı gösterilere dönüşerek daha da büyüyen sarı yeleklilerin eylemleri yine genç işsizliğin toplumsal bir maliyetidir (AA, 2019).

Genç işsizliğinin birçok sebebi bulunmaktadır. Bunlar; büyüme performansları düşük olan ekonomilerin yeterli hacimde istihdam yaratamaması (Görlich vd., 2013), piyasada belirli bir istikrara ve düzene ulaşmış olan işlerin tecrübe istemesi (Bingöl, 2019: 144) , ekonomik durgunluk ya da daha ileri boyutuyla kriz anlarında işten çıkarmalarda tercihin gençlerden yana kullanılması (O'Higgins, sistemlerinin genç işsizliği üzerindeki belirleyici etkileri (O'Higgins, 2004) ve birçok toplumsal-sosyal sebeplerdir (Ayhan, 2016a: 9-11). Bu bağlamda, genç işsizliğin birçok sonucu da bulunmaktadır. Bunlar; yüksek geliri olan ve kariyer imkanları sunan iş fırsatlarını kaçıran gençlerin uğramış oldukları

gelir kaybı (Kawaquchi vd., 2014), gençlerin üzerinde oluşan psikolojik travmalar ve birçok toplumsal-sosyal sonuçlardır (Ayhan, 2016a: 12).

Genç işsizliğinin azaltılabilmesi için işgücü piyasasının etkinliğini artırmak şarttır (Ayhan, 2016b: 266-268). Bu bağlamda, aktif ve pasif işgücü piyasası politikaları kullanılmaktadır. Pasif işgücü piyasası politikaları; işsizlik sonucunda oluşan gelir kaybını karşılama odaklı işsizlik yardımı, işsizlik sigortası, kıdem ve ihbar tazminatı, erken emeklilik gibi geçici çözümlerdir. Aktif işgücü piyasası politikaları ise; yeni istihdam alanlarının oluşturulmasına yönelik kalıcı çözümlerdir (ILO, 2003). Çalışmanın konusu olan Yunanistan'da, genç işsizlik oranı 2018 yılında %40 olarak belirlenmiştir (OECD Data, 2019a). Bu kapsamda, hem aktif hem de pasif işgücü piyasası politikalarını kullanan Yunanistan'da, genç işsizleri işgücü piyasasına kazandırmak adına işletmeleri ve gençleri destekleyen teşvik programları hazırlanmaktadır (Eichhorst ve Rinne, 2014: 16).

Bu çalışmada; genç işsizliğe neden olan sıradan faktörlerin dışında, 2008 yılında yaşanan Küresel Kriz'den çıkış sürecini engelleyen "ekonomik ve politik belirsizlik" olgusu Yunanistan örneği göz önünde bulundurularak incelenmiştir. Çalışmanın birinci bölümünde, ekonomik ve politik belirsizlik olgusunun kavramsal tanımı belirtilmiş ve literatür taraması yapılmıştır; çalışmanın ikinci bölümünde, ekonomik ve politik belirsizliklerin Yunanistan'da yaşanan genç işsizliğe etkileri, 1998:Q1-2019:Q2 dönemi dikkate alınarak analiz edilmiştir; çalışma, sonuç bölümüyle tamamlanmıştır. Çalışmanın bulguları; Yunanistan'da yaşanan ekonomik ve siyasi belirsizliklerin dolayısıyla da genç işsizliğinin, güçlü ve sürdürülebilir bir ekonomi ile bertaraf edilebileceğini göstermektedir.

2. YUNANİSTAN'DA EKONOMİK DURUM

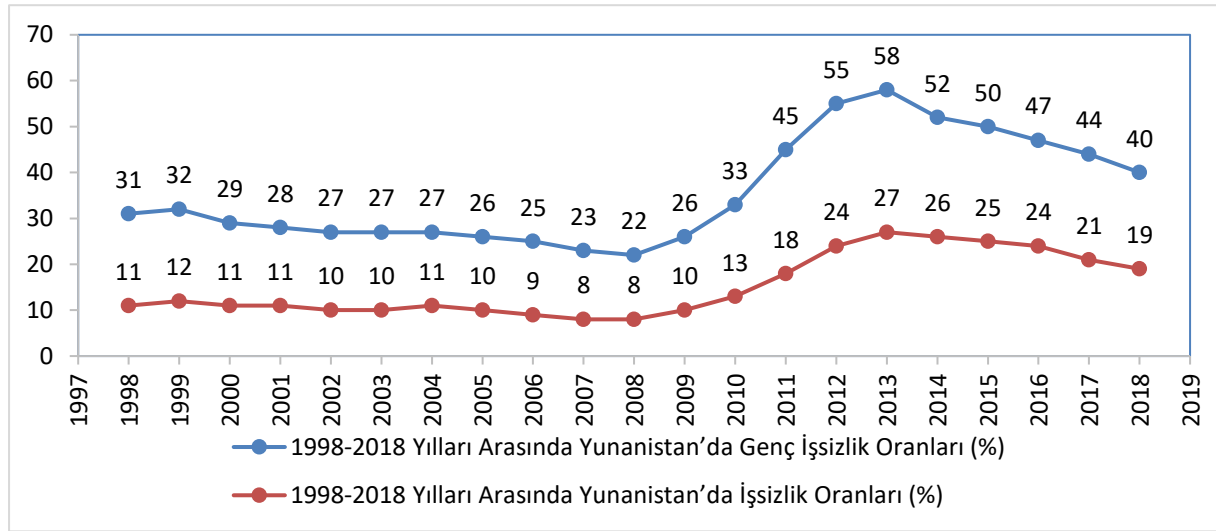
1981 yılında AB'ye, 2001 yılında da Avro Alanı'na katılan Yunanistan'ın GSYİH büyüklüğüne baktığımızda AB'nin orta büyüklükteki ekonomilerinden biri olduğunu söyleyebiliriz. AB tarafından verilen mali yardımlardan ve yapısal fonlardan en çok destek alan ülkeler arasında İspanya'dan sonra ikinci sırada bulunan Yunanistan'ın 2009 yılı sonu itibarıyla kişi başına düşen yıllık geliri AB ortalamasının %89'udur (Eurostat, 2010: 30). Bu dönemde, üye ülkeler arasında en fazla zenginleşen ve hayat standardı en çok artan ülkelerden biri olan Yunanistan'ın 2000-2009 dönemine ait ekonomik verileri incelendiğinde AB ile arasındaki gelir açığı değişkeni %25'den %10'a kadar gerilemiştir (EC, 2010: 7).

AB'nin sahip olduğu GSYİH içinde %2'lik dilime sahip olan Yunanistan'da, 2009 yılında başlayan borç krizi, ülkenin AB üyesi olduktan sonra yaşamış olduğu ilk krizdir. Küresel Kriz'den önce mevcut cari açıklarını borçlanarak kapatabilen Yunanistan, 2009 yılından sonra yeni kaynak bulmada sorun yaşamış, dolayısıyla da ekonomik krize sürüklenmiştir. 2008 Küresel Krizi'nden sonra AB'de ilk borç krizinin yaşandığı ülke, Yunanistan olmuştur. Yunanistan'ın ardından İrlanda, Portekiz, İspanya ve İtalya krizin yaşandığı AB üyesi diğer ülkeler olmuştur. Daha sonraki süreçte ise, uluslararası

piyasalarda Belçika ve İngiltere başta olmak üzere AB'ye üye diğer ülkelerde de krizle ilgili beklentiler oluşmuştur (Akçay, 2012: 16).

Yunanistan'da bazı temel makroekonomik göstergeler incelenirse ekonomik durumla ilgili daha anlamlı yorumlar yapılabilir. Bu bağlamda, Yunanistan'da 1998-2018 yılları arasındaki genç işsizlik oranı Şekil 1'de gösterilmektedir.

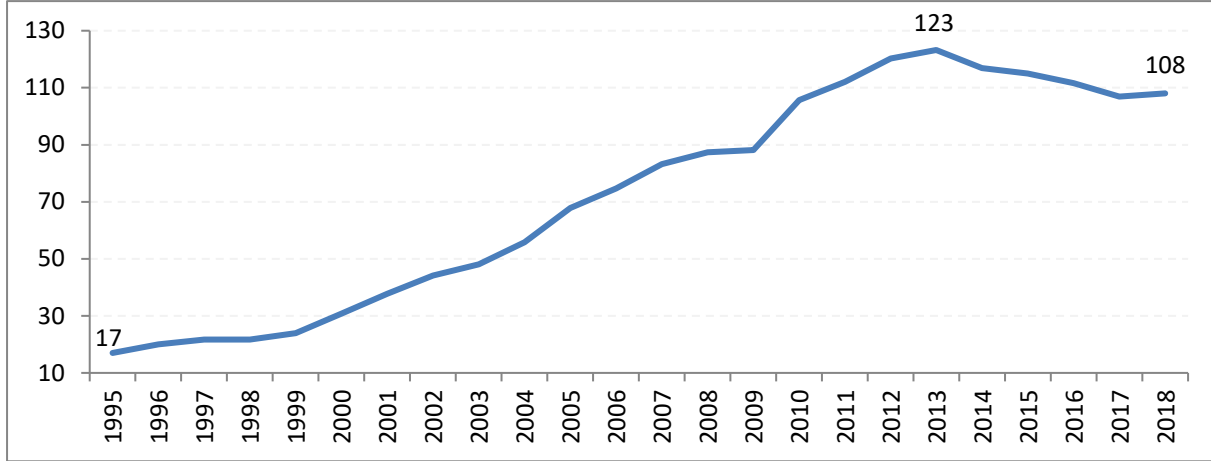
Şekil 1: Yunanistan'da İşsizlik ve Genç İşsizlik Oranları (%)

Kaynak: OECD Data (2019a, 2019b)

Şekil 1'de görüldüğü üzere; Yunanistan'da 1998 yılında %31 civarında olan genç işsizlik oranları, 2008 yılında %22'ye kadar gerilemiş, küresel ekonomik krizle birlikte hızla artarak 2013 yılında %58 gibi oldukça yüksek seviyelere ulaşmıştır. Sonrasında değişen hükümetler, alınan önlemler ve Avrupa Birliği'nin (AB) de yardımlarıyla 2018'de %40'a kadar gerilemiştir. Ama hala daha oldukça yüksek bir seviyededir. Yunanistan'da 1998-2018 yılları arasındaki işsizlik oranları da Şekil 1'de gösterilmektedir. Yunanistan'da normal işsizlik oranı 1998 yılında %11'lerde olup, 2008 yılında %8'e kadar gerilemiştir. Aslında bu dönemlerde kabul edilebilir seviyelerde (en azından Türkiye ile karşılaştırıldığında kabul edilebilir) olan işsizlik oranı, 2008 Küresel Krizi'nin etkisiyle hızlı bir artış göstermiş ve 2013 yılında %27'ye kadar yükselmiştir. 2013 yılından itibaren Küresel Kriz'in etkisi azalmış, bu bağlamda, işsizlik oranı da 2018 yılında 19'a kadar gerilemiştir. Ama hala daha yüksektir. Yunanistan'da 1995-2018 yılları arasındaki hane halkı borcu değişkeni Şekil 2'de görülmektedir.

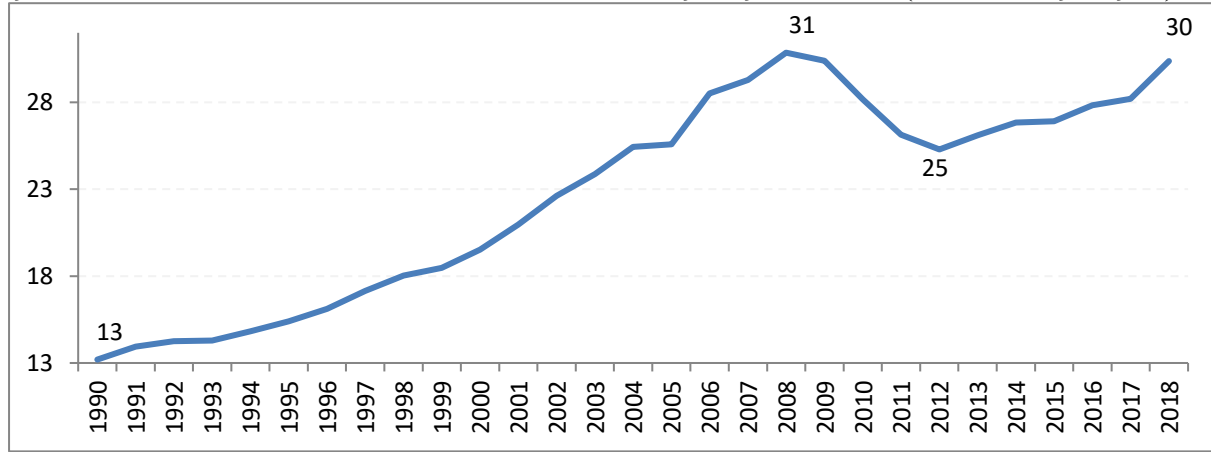
Şekil 2: 1995-2017 Yılları Arasında Yunanistan'da Hane Halkı Borcu (Harcanabilir Net Gelir İçindeki Payı, %)

Kaynak: OECD Data (2019c).

Şekil 2’de görüldüğü üzere; 1995 yılında net gelirin %17’si olan hanehalkı borç seviyesi, 1999 sonrası dönemde hızla artmaya başlamış, 2013 yılında %123 ile en yüksek düzeyine ulaşmış, sonrasında alınan önlemler, krizin etkisinin azalması ve gelen yüklü miktardaki AB yardımları sayesinde 2018 yılında %108’e kadar gerilemiştir. Ancak bu oranlar bile çok yüksektir. Bu konularda acil önlem alınması gerekmektedir. Yunanistan’da 1990-2018 yılları arasındaki kişi başına düşen GSYİH aşağıdaki Şekil 3’te görülmektedir.

Şekil 3: 1990-2018 Yılları Arasında Yunanistan’da Kişi Başına GSYİH (US dolar/kişi başına)

Kaynak: OECD Data (2019d)

Şekil 3’te görüldüğü üzere; Yunanistan’da 1990 yılında 13 Bin Dolar civarında olan kişi başına düşen GSYİH, hızla artmaya başlamış, 2008 yılında 31 Bin Dolar düzeyine kadar gelmiştir. Küresel Krizin etkisiyle 2012 yılında 25 Bin Dolara kadar gerilemiştir, 2012 yılından sonra tekrar artış göstermeye başlamış ve 2018 yılında 30 Dolar bandına yükselmiştir. Bu haliyle bile Yunanistan’daki kişi başına düşen milli gelirin Türkiye’dekinin 4 katına yakın olması dikkat çekicidir. Elbette ki bu

verinin yüksek olmasının önemli bir nedeni AB yardımlarıdır ama yine de üzerinde düşünölmeye değer bir konudur.

3. EKONOMİK VE POLİTİK BELİRSİZLİK

3.1. Kavramsal Tanımı

Literatürde politik belirsizlik kavramı ile ilgili olarak iki farklı yaklaşım bulunmaktadır. Bu yaklaşımlar; politik belirsizliklerin, hükümet değişiklikleri ile ya da şiddet olayları, askeri darbeler, iç çatışmalar ve siyasi suikastlar ile oluşabileceğini ileri sürmektedir (Campos ve Nugent, 2002). Bu yaklaşımların etkisiyle şekillenen iktisat literatüründe belirsizlik olgusu, firmaların yatırımlarını gerçekleştirmeden önce “bekle ve gör” düşüncesi ile hareket etmelerine neden olur, işletmelerin ve tüketicilerin borçlanma maliyetlerini yükseltir, ekonomik ajanların tüketim ve yatırım kararlarını erteler, hane halklarının harcamalarını kesintiye uğratar ve bu bağlamda, ekonomiyi olumsuz yönde etkileyerek talebin azalmasına, işsizliğin ve genç işsizliğin artmasına yol açar (Baker vd., 2013: 21).

2008 Küresel Krizi’nden sonraki süreçte ölkelerin çoğunda uzun vadeli sürdürülebilir bir ekonomik büyüme ivmesi yakalanamamış ve büyüme her geçen gün daha da olumsuz hale gelmiştir (Wongi, 2016). Küresel Kriz’den sonraki süreçte, ekonomik ve politik belirsizlik olgusu, konjonktürel dalgalanmaları yönlendirme hususunda etkin olmaya, ekonomi üzerine yapılan tartışmaların odak noktasını oluşturmaya ve politika tartışmalarında önemli derecede ilgi görmeye başlamıştır (TCKB, 2016).

2008 Ekonomik Krizi’nin sebep olduğu ekonomik daralmaların artarak günümüzde hala devam etmesi ve istenilen toparlanmaların bir türlü gerçekleştirilememesi, ölkelerde yaşanan ekonomik ve politik belirsizliklere bağlanmaktadır (Yalçınkaya, 2019: 170-172). Çünkü, bu belirsizliklere bağlı olarak; finansal ve mali piyasalarda yaşanan dalgalanmaların artış göstermesi sermaye akımlarının yönünü tersine çevirebilmekte, iç ve dış finansman kaynaklarının kullanım imkanlarını kısıtlayarak finansal ve mali yatırımların fırsat maliyetini artırabilmekte ve iktisadi aktörlerin risk alma hevesini kırarak tüketim ve yatırım kararlarını sınırlandırması kapsamında işsizliğe sebep olabilmektedir (Rice vd., 2018: 3). Bu bağlamda, küresel dünyada ekonomik ve politik alanlarda görölen belirsizliklerin büyüme ve kalkınma üzerindeki daraltıcı ve geciktirici etkileri risk primi, tüketim, yatırım, kamu harcamaları, net ihracat ve istihdam gibi birbirini besleyen değişken kanalların işlemleriyle gerçekleşmektedir (Lee, 2015: 2; Soric ve Lolic, 2017: 446).

Ekonomik ve politik belirsizlik ile ilgili kaygılar; Avrupa Para Sistemi’nin Döviz Kuru Mekanizması’nda yaşanan krizler, ABD’deki partizan politika anlaşmazlıkları ve 2008 Küresel Finansal Krizi vakalarından sonra daha da yoğunlaşmıştır. Dolayısıyla, 2008-2009 yıllarında

Avrupa ve ABD’de büyük bir ekonomik düşüş gerçekleşmesi bağlamında işsizlikte ciddi anlamda artış yaşanmıştır.

3.2. Literatür Taraması

Literatürde, ekonomik ve politik belirsizliklerin genç işsizliğe etkileri ile ilgili olarak somut bir çalışma bulunmamaktadır. Bu yüzden, çalışmada, ekonomik büyümenin istihdamı artırdığı dolayısıyla da genç işsizliği azalttığı yönündeki teorik ilişki (Okun Yasası) göz önünde bulundurularak ekonomik ve politik belirsizliklerin ekonomik büyümeye etkileri incelenmiştir¹. Literatürdeki çalışmalar; 2013 yılına kadar teorik olarak, 2013 yılından sonra ise ekonomik ve politik belirsizlik (EPU) endeksinin geliştirilmesi nedeniyle ampirik olarak yapılmıştır.

Londregan ve Poole (1990)’a göre, darbe sonucunda bir hükümetin devrilme ihtimalinin artması, o ülkenin ekonomik büyüme oranının azalmasına yol açacaktır. Barro (1991), istikrarsızlığı ölçmek için yapmış olduğu çalışmasında değişken olarak her yıl ülkede gerçekleşen devrimleri, hükümet darbelerini ve siyasi suikast sayısını incelemiştir. Çalışmasının sonucunda, bu değişkenlerden her birinin ekonomik büyümeyi olumsuz olarak etkilediğini tespit etmiştir. Levine ve Renelt (1992), ülkeler içerisinde değişkenlik gösteren darbe, devrim ve özgürlük gibi kavramların ekonomik büyüme değişkeni üzerinde negatif yönlü bir etkiye sahip olduğunu belirlemiştir. Brunetti ve Weder (1995), yapmış oldukları çalışmalarında bir ülkedeki demokrasi olgusu ile uzun dönemli büyüme değişkeni arasında hissedilebilir bir bağlantı tespit edememişlerdir. Bu bağlamda; suikastlar, siyasi darbeler ve savaşlar gibi değişkenler ile ekonomik büyüme değişkeni arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Mauro (1995), yolsuzluğun subjektif endeksi, bürokratik işlerin etkinliği, yargı sisteminin etkinliği gibi değişkenleri kullanarak yapmış olduğu çalışmasının sonucunda, bu değişkenler ile ekonomik büyüme değişkeni arasında anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki tespit etmiştir; yolsuzluğa ilişkin subjektif endeks ile ekonomik büyüme arasında ise negatif yönde bir bağlantı belirlemiştir. Brunetti vd. (1997), yasaların etkinliği, hukuk ve adaletin varlığı, mülkiyet haklarının korunabilir olması, politik istikrarsızlık ve yolsuzluk gibi değişkenleri kullanarak ekonomik ve politik belirsizliğin ölçümü bağlamında bir gösterge oluşturmuşlardır. Çalışmalarının sonucunda; bir ülkede hukuk ve adalet, yasalar, mülkiyet hakları gibi olguların işlevi ne kadar üst seviyede olursa ekonomik büyüme de o kadar yüksek olur; politik istikrarsızlık ve yolsuzluk ne kadar artarsa o ülkede ekonomik büyüme de o kadar düşük olur sonucuna ulaşmışlardır. Martin (1997) yapmış olduğu çalışmasında; hukuk kuralları, siyasi haklar, özgürlükler gibi değişkenlerin ekonomik büyüme üzerindeki etkisinin pozitif yönde olduğunu, ihtilal ve askeri darbe gibi politik değişkenlerin ise ekonomik büyüme üzerindeki etkisinin ise negatif yönlü olduğunu tespit etmiştir. Asteriou ve Price (2001), ekonomik ve politik istikrarsızlığı belirleyebilmek için terör olayları,

¹ Genç işsizliği etkileyen temel makroekonomik faktörlerden bir tanesi de ekonomik büyüme değişkenidir. Bu bağlamda, işsizliği ya da genç işsizliği açıklayan en önemli değişken GSYİH büyüme hızıdır. GSYİH büyüme hızının istihdamı artırdığı dolayısıyla genç işsizliği azalttığı bilinmektedir. Bu teorik ilişkiye Okun Yasası olarak ifade edilmektedir. Ancak, şunu da unutmamak gerekir ki, bu ilişki zamana ve ülkelere göre değişebilmektedir (Kreishan, 2011: 228; Ayhan, 2019: 236) .

grev sayısı, hükümetin değişmesi gibi değişkenleri kullanarak sosyo-politik istikrarsızlık indeksini hesaplamaya çalışmış ve bu bağlamda, sosyo-politik istikrarsızlığın İngiltere'nin ekonomik büyüme değişkeni üzerindeki etkisini incelemiştir. GARCH-M modelinin kullanıldığı çalışmanın sonucunda; istikrarsızlığın ekonomik büyüme üzerinde negatif yönlü, ekonomik büyüme belirsizliği üzerinde ise pozitif yönlü bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. Sakamoto (2005) yapmış olduğu çalışmada, 17 OECD ülkesini hükümetlerin niteliği, çoğunluk durumu, iktidarda yer alan parti sayısı, hükümetlerin devamlılığı gibi olguları bütçe açığı, ekonomik büyüme, enflasyon ve işsizlik değişkenleri ile karşılaştırarak incelemiştir. Ancak, zayıf hükümet durumu ile ekonomik büyüme arasında herhangi bir bağlantı tespit edememiştir. Ancak, merkez bankasının bağımsızlığını yitirmesi, iktidarı birden fazla partinin paylaşması durumlarında ekonomik büyümenin negatif yönde etkileeneceği sonucuna ulaşmıştır. Campos vd. (2012), suikastlar, çete savaşları, grevler gibi etkenlerin neden olduğu istikrarsızlıkların büyüme üzerinde doğrudan negatif etkiye sahip olduğunu; kabine değişikliği, anayasal değişiklik gibi faktörlerin ise büyüme üzerinde dolaylı olarak negatif etkiye sahip olduğunu belirtmişlerdir.

Küresel ekonomide, ekonomik ve politik gelişmelerden kaynaklı belirsizliklerin ekonomik büyümeye yönelik etkilerinin ampirik olarak araştırılması, 2008 Küresel Krizi ile birlikte Baker vd. (2013) tarafından geliştirilen ve belirsizlik yaratan olayların etkilerini aynı anda ve birlikte ölçebilen *ekonomik ve politik belirsizlik (EPU) endeksinin* kullanılması ile başlamıştır². Bu bağlamda, Baker vd. (2013)'nin yapmış olduğu çalışmalardan sonra oluşmaya başlayan literatürün önemli bir kısmında, ekonomik ve politik belirsizliklerin; enflasyon, ekonomik büyüme, sanayi üretim endeksi, fiziksel sermaye yatırımları, istihdam, hisse senedi fiyatları gibi değişkenlere olan etkilerinin incelendiği görülmektedir. Bu bağlamda; Bachmann vd. (2013), Benati (2013), Scotti (2013), Lovato (2013), Caggiano vd. (2014), Jurado vd. (2015), Istrefi ve Piloiu (2015), Rossi ve Sekhposyan (2015), Ferrara ve Guérin (2016), Baker vd. (2013) ile Caggiano vd. (2017)'nin ABD ekonomisini göz önünde bulundurarak ve zaman serisi analiz yöntemini kullanarak yapmış oldukları çalışmalarda, ekonomik ve politik belirsizliklerin, makroekonomik ve finansal göstergeler üzerinde negatif yönlü ve istatistiki açıdan anlamlı (olumsuz) etkilere sahip olduğu anlaşılmıştır.

Literatür taraması sonucunda; ekonomik ve politik istikrarsızlığın ekonomik büyümeye olan etkisinin olumsuz yönde olduğuna dair bir fikir birliğine varılmıştır.

4. EKONOMETRİK ANALİZ

4.1. Veri Seti

Genç işsizlik oranları, birçok ülkede olduğu gibi bu çalışmada incelenen Yunanistan'da da önemli boyutlara ulaşmıştır. Bu bağlamda, Yunanistan'da genç işsizlik oranlarını etkileyen faktörleri, özellikle

² EPU endeksi; bir ülkenin önemli gazetelerinde yer alan ekonomi, politika ve belirsizlik kavramları ile ilgili temel kelimelerin makalelerde haber yapılma sıklığına göre hesaplanan bir değerdir (Baker vd., 2015: 1-77; Davis, 2016: 1-13).

de çalışmanın konusu olan ekonomik ve politik belirsizlik faktörlerini belirleyebilmek amacıyla 1998:Q1-2019:Q2 dönemine ait aşağıdaki değişkenler kullanılmıştır.

Tablo 1: Analizde Kullanılan Veriler

<i>Değişken</i>	<i>Kısaltması</i>	<i>Kullanım Amacı</i>	<i>Kaynak</i>
<i>Genç işsizlik Oranı (%)</i>	YUNEMP	Bağımlı Değişken	OECD (2019a, 2019b, 2019c, 2019d) (data.oecd.org)
<i>Ekonomik Büyüme (%)</i>	GRWT	Okun Yasasına göre işsizlikle ters yönlü ve yakın bir ilişkisi olduğu kabul edildiği için	
<i>Faiz Oranı (%)</i>	INT	Yatırımların önemli bir belirleyicisi olduğu için	
<i>Enflasyon Oranı (%)</i>	INF	Phillips Eğrisi yaklaşımında işsizlikle ters yönlü ve yakın bir ilişkisi olduğu kabul edildiği için	
<i>Ekonomi Politikalarındaki Belirsizlik Endeksi</i>	EPU	Ekonomi politikalarındaki belirsizliklerin ülkelerin üretim ve istihdam seviyelerini etkileyeceği hipotezini test edebilmek için bağımsız değişkenler olarak kullanılmışlardır.	Hardouvelis, Karalas, Karanastasis ve Samartzis (2019) tarafından hazırlanan Yunanistan'ın belirsizlik endeksleri. Yazarlar bu endeksleri, 500 binden fazla Yunan gazetesinde geçen ve belirsizlik çağrıştıran kelimeleri tarayarak elde etmişlerdir.
<i>Ekonomik Belirsizlik Endeksi</i>	EU		
<i>Politik Belirsizlik Endeksi</i>	POLU		
<i>Maliye Politikalarındaki Belirsizlik Endeksi</i>	EPUM		
<i>Maliye Politikalarındaki Belirsizlik Endeksi</i>	EPUF		
<i>Kamu Borç Belirsizliği</i>	EPUD		
<i>Vergi Belirsizliği Endeksi</i>	EPUT		
<i>Döviz Kuru Belirsizliği Endeksi</i>	EPUC		
<i>Bankacılık Belirsizliği Endeksi</i>	EPUB		
<i>Emeklilikle İlgili Belirsizlik Endeksi</i>	EPUP		

Bu değişkenler seçilirken; literatürde işsizlik oranı ile yakından ilişkili olduğu kabul edilen ekonomik büyüme, faiz oranı ve enflasyon oranı verileri de dikkate alınarak, ekonometrik analizde eksik veri (omitted variable) sorunu ile karşılaşılma riski ortadan kaldırılmak istenmiştir. Bu çalışma; belirsizlik faktörlerinin genç işsizlik üzerindeki etkilerini ortaya koyması yönüyle, literatüre önemli bir katkı sağlayacaktır. Belirsizlik endeksi verilerini oransal değişkenlerle uyumlu hale getirebilmek amacıyla, verilerin doğal logaritmaları alınmıştır. İşsizlik, enflasyon ve ekonomik büyüme verileri, ‘‘Moving Average’’ yöntemiyle mevsimsel etkilerden arındırılmıştır.

4.2. Model

Bu çalışmada; Yunanistan’da genç işsizlik oranlarını etkileyen ekonomik ve politik belirsizlik faktörlerinin dışında diğer faktörler de inceleneceği için, aynı zamanda, Okun Yasası ve Phillips Eğrisi’nin geçerliliği de test edilmiş olacaktır. Bu amaçla kullanılacak ekonometrik model aşağıda belirtilmiştir:

$$YUNEMP_t = \beta_0 + \beta_1 GRWT_t + \beta_2 INT_t + \beta_3 INF_t + \beta_4 UC_{it} + e_t \quad (1)$$

Burada UC_i ; i . belirsizlik (Uncertainty) göstergesi olup, bu değişkenin yerine Tablo 1'deki belirsizlik değişkenleri teker teker eklenip çıkarılarak 10 farklı ekonometrik model ($i=1, \dots, 10$) oluşturulup, tahmin edilmiştir. Kısaltmaları EPU, EU, POLU, EPUM, EPUF, EPUD, EPUT, EPUC, EPUB ve EPUP olarak verilen endeksler, sırasıyla (1), ..., (10) şeklinde numaralandırılmıştır. e_t ; Rassal yürüyüş sürecine sahip hata terimleri serisidir. Okun Yasasında ekonomik büyümedeki artışların işsizliği azaltacağı varsayıldığı için bu çalışmada yapılacak analizler sonucunda $\beta_1 < 0$ çıkması beklenmektedir (Göçer, 2015). Keynesyen ekonomi teorisine göre yatırımların, faizin azalan bir fonksiyonu olduğu kabul edilmektedir (Yıldırım, Karaman ve Taşdemir, 2016). O halde, aşağıdaki denklemi yazabiliriz:

$$I = \bar{I} - b * i \quad (2)$$

Burada I ; özel sektörün yatırım harcamalarını (Investment), \bar{I} ; otonom (faizlerden bağımsız) yatırım harcamalarını, i ; faiz oranlarını (interest rate), b ; yatırımların faize olan duyarlılığını (esnekliğini) ifade etmektedir. Denklem (2)'ye göre; faiz oranları arttığında, yatırımlar azalacaktır. Yatırımların azalması, işsizliği artıracaktır. Bu nedenle bu çalışmada yapılacak analizler sonucunda $\beta_2 > 0$ çıkması beklenmektedir. Phillips Eğrisi yaklaşımında; genişletici para ve maliye politikaları uygulanması karşısında bir yandan enflasyon yükselirken, diğer yandan işsizlik oranlarının azalacağı varsayıldığı için bu çalışmada yapılacak analizler sonucunda $\beta_3 < 0$ çıkması beklenmektedir (Karacan, 2018). Ekonomideki belirsizliklerin, firmaların yatırım motivasyonunu bozup ekonomideki işsizliği artıracığı öngörülmektedir. Bu nedenle bu çalışmada yapılacak analizler sonucunda $\beta_4 > 0$ çıkması beklenmektedir.

4.3. Yöntem

Serilerin durağanlığı Kapetanios (2005) çoklu yapısal kırılmalı birim kök testi ile sınanmış olup, seriler arasındaki eşbütünleşme ilişkisinin varlığı Pesaran, Shin ve Smith (2001) tarafından geliştirilen Sınır Testi yöntemi ile incelenmiştir. Eşbütünleşme vektörlerindeki yapısal kırılma tarihleri Bai – Perron (2003) yöntemiyle belirlenmiş olup kukla değişkenler yardımıyla uzun ve kısa dönem analizlerine dâhil edilmiştir. Seriler arasındaki uzun ve kısa dönem analizleri ARDL yöntemi ile gerçekleştirilmiştir.

4.4. Birim Kök Sınaması

Yunanistan ekonomisi son yıllarda borç krizleri, 2008 Küresel Ekonomik Krizi ve sokak olayları gibi önemli olaylara sahne olduğu için bu çalışmada serilerin durağanlıklarının Kapetanios (2005) çoklu yapısal kırılmalı birim kök testi ile sınanmasına karar verilmiştir. Bu test; birim kök sınamasını, serilerde yapısal kırılmaların varlığını göz önünde bulundurarak gerçekleştirmekte, yapısal kırılma sayısını ve tarihlerini içsel olarak belirleyebilmektedir. Bu yönüyle diğer birim kök testlerinden daha güçlü olduğu kabul edilmektedir (Capistrán ve Ramos – Francia, 2009). Kapetanios (2005) testi Denklem (3) yardımıyla yapılmaktadır:

$$y_t = \psi_0 + \psi_1 t + \psi_2 y_{t-1} + \sum_{i=1}^p \psi_{3i} \Delta y_{t-i} + \sum_{i=1}^m \psi_{4i} DU_{it} + \sum_{i=1}^m \psi_{5i} DT_{it} + \varepsilon_t \quad (3)$$

Burada DU_{it} ; sabit terimdeki yapısal kırılmaları temsil eden kukla değişken olup, Denklem (4)'teki gibi düzenlenmektedir:

$$DU_{it} = \begin{cases} 1, & t > T_{bi} \text{ olduğunda} \\ 0, & \text{Diğer Durumlarda} \end{cases} \quad (4)$$

DT_{it} ise trenddeki yapısal kırılmaları temsil eden kukla değişken olup;

$$DT_{it} = \begin{cases} t - T_{b,i} & t > T_{bi} \text{ olduğunda} \\ 0, & \text{Diğer Durumlarda} \end{cases} \quad (5)$$

biçiminde tanımlanmaktadır. Bu denklemlerde yer alan i ; yapısal kırılma sayısını göstermekte olup, Kapetanios (2005) $i = 1, \dots, m$ şeklinde tanımlamıştır. Yani, seride m taneye kadar yapısal kırılmaya izin verilmektedir. Kapetanios (2005) testinin hipotezleri ise aşağıdaki gibidir:

H_0 : Yapısal kırılmaların varlığı durumunda seri durağan değildir.

H_1 : Yapısal kırılmaların varlığı durumunda seri durağandır.

Bu hipotezleri sınamak için gerekli kritik değerler, analiz esnasında bootstrap döngüsü ile üretilmektedir. Çalışmada yer alan bütün serilere Kapetanios (2005) çoklu yapısal kırılmalı birim kök testi yapılmış, sonuçlar Tablo 2'de sunulmuştur. Bu işlem için, Gauss 10 programı ve Kapetanios (2005) tarafından bu programlama dilinde yazılmış olan kodlar kullanılmıştır.

Tablo 2: Kapetanios (2005) Yapısal Kırılmalı Birim Kök Sınaması Sonuçları

<i>Seri</i>	<i>Test İstatistiği</i>	<i>Yapısal Kırılma Tarihi</i>
YUNEMP	-3.79	2008:Q2; 2012:Q3
GRWT	-7.81***	2003:Q2; 2005:Q2; 2007:Q2; 2013:Q1
INT	-3.08	2009:Q4; 2012:Q2
INF	-7.92***	2006:Q3; 2009:Q1; 2011:Q1; 2015:Q3
EPU	-4.56	2004:Q4; 2009:Q3; 2014:Q3; 2017:Q1
EU	-5.13*	2007:Q2; 2012:Q2; 2014:Q3; 2014:Q1
POLU	-5.51*	2004:Q4; 2006:Q4
EPUM	-5.20**	2003:Q2; 2009:Q9
EPUF	-5.09**	2009:Q3; 2017:Q1
EPUD	-5.20**	2008:Q2; 2012:Q4
EPUT	-5.27*	2005:Q3; 2009:Q2; 2014:Q2; 2016:Q4
EPUC	-4.61	2009:Q3; 2015:Q3
EPUB	-4.70	2003:Q2; 2008:Q2; 2014:Q3; 2017:Q1
EPUP	-7.30***	2004:Q2; 2006:Q2; 2009:Q3; 2014:Q3
ΔYUNEMP	-8.16***	2007:Q3; 2011:Q1
ΔINT	-5.61**	2008:Q1; 2010:Q1
ΔEPU	-6.96***	2003:Q2; 2006:Q4
ΔEPUB	-6.71***	2008:Q2; 2014:Q4
ΔEPUC	-9.68***	2001:Q2; 2006:Q4
Kritik Değerler		
%1	%5	%10
-5.65	-5.03	-4.73

Not: ***, ** ve *, %1, %5 ve %10 anlamlılık düzeyinde serinin durağan olduğunu göstermektedir. Δ; İlgili serinin birinci dereceden farkının alındığını göstermektedir.

Tablo 2’deki sonuçlara göre; seriler farklı derecelerde durağandır. Test yöntemi tarafından belirlenen yapısal kırılma tarihlerine bakıldığında; Yunanistan ekonomisinin 2004’te yaşadığı ilk borç krizi, 2009 sonlarında başlayan ikinci borç krizi, 2010-2012 döneminde ülkede uygulanmaya çalışılan kemer sıkma politikaları ve sonrasında yaşanan protesto gösterileri, arada yaşanan hükümet değişimleri ve Avrupa Birliği ile olan tartışmalı süreçlerin başarılı bir şekilde tespit edildiği görülmektedir.

4.5. Eşbütünleşme Sınaması

Çalışmada kullanılan serilerin hepsi düzey değerlerinde durağan olmadığı için Granger ve Newbold (1974)’e göre bu serilerle yapılacak analizlerde sahte regresyon sorunu ile karşılaşılabilir. Engle ve Granger (1987), böyle durumlarda seriler arasında eşbütünleşme testi yapılmasını, bu bağlamda, serilerin eşbütünleşik bulunması halinde yapılacak analizlerde sahte regresyon sorunu ile karşılaşılmayacağını ifade etmiştir. Seriler farklı seviyelerde durağan olduğunda, eşbütünleşme ilişkisinin varlığı Pesaran, Shin ve Smith (2001) tarafından geliştirilen Sınır Testi yöntemiyle sınırlanabilmektedir. Bu çalışmada, Sınır Testi yapabilmek için kullanılan model aşağıda belirtilmiştir:

$$\begin{aligned} \Delta YUENMP_t = & \beta_0 + \sum_{k=1}^m \beta_{1k} \Delta YUNEMP_{t-k} + \sum_{k=0}^m \beta_{2k} \Delta GRWT_{t-k} + \sum_{k=0}^m \beta_{3k} \Delta INT_{t-k} + \sum_{k=0}^m \beta_{4k} \Delta INF_{t-k} + \sum_{k=0}^m \beta_{5k} \Delta UC_{t-k} \\ & + \beta_6 YUNEMP_{t-1} + \beta_7 GRWT_{t-1} + \beta_8 INT_{t-1} + \beta_9 INF_{t-1} + \beta_{10} UC_{t-1} + e_t \end{aligned} \quad (6)$$

Bu testte sınanacak hipotezler aşağıda ifade edilmiştir:

$$H_0: \beta_6 = \beta_7 = \beta_8 = \beta_9 = \beta_{10} = 0 \quad \text{Seriler Arasında Eşbütünleşme yoktur.}$$

$$H_1: \beta_6 \neq \beta_7 \neq \beta_8 \neq \beta_9 \neq \beta_{10} \neq 0 \quad \text{Seriler Arasında Eşbütünleşme vardır.}$$

Sınır Testinde; elde edilen F istatistiği, üst kritik değerden büyük olduğunda değişkenler arasında eşbütünleşme ilişkisinin varlığına, alt kritik değerden küçük olduğunda değişkenler arasında eşbütünleşme ilişkisinin olmadığına karar verilmekte, sınır değerleri arasında düştüğünde ise kararsız kalınmaktadır. Bu çalışmada seriler arasında eşbütünleşme ilişkisinin varlığını sınırlanabilmek için Sınır Testi yapılmış ve elde edilen sonuçlar Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3: Eşbütünleşme Sınaması Sonuçları

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
<i>F</i> istatistiği	28.85 ^a [2012:Q1; 2015:Q4]	27.73 ^a [2012:Q1; 2015:Q4]	27.14 ^a [2012:Q3; 2015:Q4]	28.13 ^a [2012:Q4; 2016:Q1]	29.53 ^a [2012:Q3; 2015:Q4]
	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
	29.76 ^a [2012:Q3; 2016:Q1]	28.43 ^a [2012:Q1; 2015:Q4]	28.34 ^a [2012:Q1; 2015:Q4]	29.15 ^a [2012:Q1; 2015:Q4]	28.42 ^a [2012:Q1; 2015:Q4]
<i>Alt Sınır Değerleri</i>			<i>Üst Sınır Değerleri</i>		
%10	%5	%1	%10	%5	%1
2.20	2.56	3.29	3.09	3.49	4.37

Not: a; %1 anlamlılık düzeyinde eşbütünleşme ilişkisinin varlığını göstermektedir. Köşeli parantez içindekiler, eşbütünleşme denkleminde tespit edilen yapısal kırılma tarihleridir.

Tablo 3'teki sonuçlara göre, bütün modellerde yer alan seriler arasındaki eşbütünleşme ilişkisi sahte regresyon sorunu ile karşılaşmayacaktır. Bu bağlamda, regresyon analizlerinde eşbütünleşme denklemlerindeki yapısal kırılma tarihleri Bai – Perron (2003) yöntemiyle belirlenmiş, kukla değişkenlerle uzun dönem analizlerine dâhil edilmiştir.

4.6. Uzun Dönem Analizi

Seriler farklı derecelerden durağan oldukları ve eşbütünleşik çıktıkları için aralarında var olan uzun dönem ilişkileri ARDL yöntemiyle test edilmiştir. Bu amaçla, kullanılan model aşağıda belirtilmiştir:

$$YUNEMP_t = \beta_0 + \sum_{k=1}^m \beta_{1k} YUNEMP_{t-k} + \sum_{k=0}^n \beta_{2k} GRWT_{t-k} + \sum_{k=0}^p \beta_{3k} INT_{t-k} + \sum_{k=0}^q \beta_{4k} INF_{t-k} + \sum_{k=0}^r \beta_{5k} UC_{t-k} + \beta_6 K_1 + \beta_7 K_2 + e_t \quad (7)$$

Burada *m, n, p, q* ve *r* optimum gecikme uzunlukları olup, düzeltilmiş Akaike Bilgi Kriteri kullanılarak belirlenmiştir. *K₁* ve *K₂*; Tablo 3'te her bir model için belirlenen yapısal kırılma tarihleri için oluşturulmuş kukla değişkenlerdir. Bu kukla değişkenler oluşturulurken yapısal kırılmanın olduğu tarihlere 1, diğer tarihlere 0 değerleri verilmiştir. Çalışmada, uzun dönem analizleri ARDL yöntemiyle yapılmış olup elde edilen bulgular Tablo 4'te sunulmuştur.

Tablo 4: Uzun Dönem Analizi Sonuçları

<i>Değişken</i>	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
<i>GRWT</i>	-6.95 ^a	-10.81 ^a	-12.33 ^a	-11.91 ^a	-11.15 ^b	-10.06 ^a	-9.92 ^a	-11.96 ^a	-8.08 ^b	-11.38 ^a
<i>INT</i>	2.36 ^a	2.32 ^a	2.04 ^a	2.26 ^a	2.02 ^a	1.95 ^a	2.41 ^a	1.86 ^b	2.35 ^a	2.54 ^a
<i>INF</i>	0.60	1.46	1.78	1.84	2.33	1.56	2.03	1.79	1.01	2.19
<i>EPU</i>	16.98 ^b	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>EU</i>	-	12.60	-	-	-	-	-	-	-	-
<i>POLU</i>	-	-	4.56	-	-	-	-	-	-	-
<i>EPUM</i>	-	-	-	-3.96	-	-	-	-	-	-
<i>EPUF</i>	-	-	-	-	14.11 ^c	-	-	-	-	-
<i>EPUD</i>	-	-	-	-	-	12.41 ^b	-	-	-	-
<i>EPUT</i>	-	-	-	-	-	-	11.75 ^c	-	-	-
<i>EPUC</i>	-	-	-	-	-	-	-	7.75	-	-
<i>EPUB</i>	-	-	-	-	-	-	-	-	16.00 ^c	-

EPUP	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8.71
K₁	-2.33 ^b	-1.26	0.43	-0.82	0.60	0.49	-1.34	-1.04	-2.15 ^b	-1.18
K₂	-0.65	-0.80	-0.61	0.43	-0.19	0.67	-0.32	-0.26	-0.95	-0.35
Sabit Terim	-58.71	-39.46	-1.37	35.84	-46.47	-36.49	-37.60	-14.04	-54.34	-24.91
Model Doğrulama Testleri										
R²	0.99	0.99	0.99	0.99	0.99	0.99	0.99	0.99	0.99	0.99
\bar{R}^2	0.99	0.99	0.99	0.99	0.99	0.99	0.99	0.99	0.99	0.99
F	0.00 [#]	0.00 [#]	0.00 [#]	0.00 [#]	0.00 [#]	0.00 [#]	0.00 [#]	0.00 [#]	0.00 [#]	0.00 [#]
DW	2.07	1.91	1.83	1.88	1.92	1.96	1.92	1.91	2.06	1.79
χ^2_{BG}	0.33 [#]	0.47 [#]	0.44 [#]	0.39 [#]	0.60 [#]	0.60 [#]	0.53 [#]	0.45 [#]	0.24 [#]	0.29 [#]
χ^2_{BPG}	0.94 [#]	0.97 [#]	0.98 [#]	0.97 [#]	0.96 [#]	0.98 [#]	0.98 [#]	0.97 [#]	0.98 [#]	0.97 [#]
χ^2_{JB}	0.12 [#]	0.20 [#]	0.41 [#]	0.43 [#]	0.17 [#]	0.31 [#]	0.25 [#]	0.30 [#]	0.56 [#]	0.23 [#]
χ^2_{RR}	0.13 [#]	0.26 [#]	0.37 [#]	0.41 [#]	0.42 [#]	0.47 [#]	0.39 [#]	0.37 [#]	0.56 [#]	0.46 [#]

Not: a, b ve c; ilgili katsayının sırasıyla %1, %5 ve %10 anlamlılık düzeyinde güvenilir olduğunu ifade etmektedir. χ^2_{BG} ; Breusch – Godfrey otorelasyon testi, χ^2_{BPG} ; Breusch – Pagan – Godfrey değişen varyans testi, χ^2_{JB} ; Jarque – Bera normallik testi, χ^2_{RR} ; Ramsey – Reset model kurma hatasının varlığı testidir. #. İlgili teste ait olasılık değerini göstermektedir.

Tablo 4'teki sonuçlara göre; Yunanistan'da yaşanabilecek olası bir ekonomik büyüme sayesinde, işsizlik önemli ölçüde azalacaktır. O halde, Okun Yasası'nın Yunanistan'da geçerli olduğunu ifade edebiliriz. *Tablo 4'ten, çalışmanın ana konusu olan ekonomik ve politik belirsizlik (EPU) alanında yaşanan artışların, Yunanistan'da ekonomik büyümeyi engelleyeceği ve genç işsizliği en fazla artıran faktör olacağı anlaşılmaktadır.* Bu bağlamda, elde edilen sonuç, çalışmada yapılan literatür taramasını genel olarak destekler niteliktedir. Tabloyu incelemeye devam ettiğimizde; faiz oranlarındaki artış, beklentilerimize uygun olarak genç işsizliği artırmaktadır. Enflasyonun genç işsizlik üzerindeki etkisi istatistiksel olarak anlamsız çıkmıştır. Bu nedenle, Yunanistan ekonomisinde Phillips Eğrisi'nin geçerliliği hakkında kesin bir kaniye ulaşılamamıştır. Benzer şekilde maliye politikalarındaki belirsizlikler (EPUF), kamu borçlarındaki belirsizlikler (EPU), vergi politikalarındaki belirsizlikler (EPUT) ve bankacılık sistemindeki belirsizliklerin (EPUB) de Yunanistan'daki genç işsizlik oranını önemli ölçüde artırdığı belirlenmiştir. Bu nedenle gerek Yunanistan'ın borçlarını azaltabilmekle uğraşan ve bu konuda ciddi sıkıntılar yaşayan Avrupa Birliği yöneticilerinin, gerekse de Yunanistan'daki politika yapıcıların bu ülkedeki ekonomi politikası belirsizliklerini bir an önce azaltmalarında fayda olacaktır. Tablonun alt bölümünde yer alan model doğrulama testleri, elde edilen bulguların güvenilir olduğunu göstermektedir.

4.7. Kısa Dönem Analizi

Çalışmada kısa dönem analizleri; serilerin birinci dereceden farkı alınmış halleri ve uzun dönem analizlerinden elde edilen hata düzeltme terimi (Error Correction Term: ECT) kullanılarak yine, ARDL yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Bu amaçla, çalışmada kullanılan ekonometrik model aşağıda ifade edilmiştir:

$$\Delta YUENMP_t = \beta_0 + \sum_{k=1}^m \beta_{1k} \Delta YUNEMP_{t-k} + \sum_{k=0}^n \beta_{2k} \Delta GRWT_{t-k} + \sum_{k=0}^p \beta_{3k} \Delta INT_{t-k} + \sum_{k=0}^q \beta_{4k} \Delta INF_{t-k} + \sum_{k=0}^r \beta_{5k} \Delta UC_{t-k} + \beta_6 \Delta K_1 + \beta_7 \Delta K_2 + \beta_8 ECT_{T-1} + e_t \quad (8)$$

Burada yine m, n, p, q ve r optimum gecikme uzunlukları olup, düzeltilmiş Akaike Bilgi Kriteri kullanılarak belirlenmiştir. K_1 ve K_2 ; Tablo 2'deki her bir modelin yapısal kırılma tarihleri için oluşturulmuş kukla değişkenlerdir. ECT ; modelin hata düzeltme terimi (Error Correction Term) olup, yapılacak analizler sonucunda bu değişkenin katsayısı negatif ve istatistiksel olarak anlamlı bulunduğu; modelin hata düzeltme mekanizmasının çalıştığına karar verilmektedir (Tarı, 2012: 432). Çalışmada kısa dönem analizleri ARDL yöntemiyle yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5: Kısa Dönem Analizi Sonuçları

Değişken	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
$\Delta GRWT$	0.13 ^c	-0.14 ^c	-0.18 ^b	-0.19 ^a	-0.15 ^b	-0.13 ^c	-0.14 ^b	-0.15 ^b	-0.13 ^c	-0.16 ^b
ΔINT	.31 ^a	-	-	-	-	-	-	-	0.31 ^a	-
ΔINF	-	-	-	-	-0.05	-	-0.05	-0.08	-	-0.12
ΔEPU	0.13	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ΔEU	-	0.03	-	-	-	-	-	-	-	-
$\Delta POLU$	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
$\Delta EPUM$	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
$\Delta EPUF$	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
$\Delta EPUD$	-	-	-	-	-	0.35	-	-	-	-
$\Delta EPUT$	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
$\Delta EPUC$	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
$\Delta EPUB$	-	-	-	-	-	-	-	-	0.01	-
ΔK_1	2.33 ^b	-1.26	0.43	-0.82	0.60	0.49	-1.34	-1.04	-2.15 ^b	-1.18
ΔK_2	0.65	-0.80	-0.61	0.43	-0.19	0.67	-0.32	-0.26	-0.95	-0.35
ECT_{t-1}	0.08 ^a	-0.06 ^a	-0.06 ^a	-0.06 ^a	-0.06 ^a	-0.06 ^a	-0.06 ^a	-0.06 ^a	-0.07 ^a	-0.06 ^a
Model Doğrulama Testleri										
R^2	.75	0.72	0.70	0.71	0.72	0.72	0.73	0.72	0.74	0.72
\bar{R}^2	.71	0.69	0.68	0.68	0.70	0.70	0.70	0.70	0.71	0.70
DW	.07	1.91	1.83	1.88	1.92	1.96	1.92	1.91	2.06	1.79
χ_{BG}^2	.33 [#]	0.47 [#]	0.44 [#]	0.39 [#]	0.60 [#]	0.60 [#]	0.53 [#]	0.45 [#]	0.24 [#]	0.29 [#]
χ_{BPG}^2	.94 [#]	0.97 [#]	0.98 [#]	0.97 [#]	0.96 [#]	0.98 [#]	0.98 [#]	0.97 [#]	0.98 [#]	0.97 [#]
χ_{JB}^2	.12 [#]	0.20 [#]	0.41 [#]	0.43 [#]	0.17 [#]	0.31 [#]	0.25 [#]	0.30 [#]	0.56 [#]	0.23 [#]
χ_{RR}^2	.13 [#]	0.26 [#]	0.37 [#]	0.41 [#]	0.42 [#]	0.47 [#]	0.39 [#]	0.37 [#]	0.56 [#]	0.46 [#]

Not: a, b ve c; ilgili katsayının sırasıyla %1, %5 ve %10 anlamlılık düzeyinde güvenilir olduğunu ifade etmektedir. χ_{BG}^2 ; Breusch – Godfrey otorelasyon testi, χ_{BPG}^2 ; Breusch – Pagan- Godfrey değişen varyans testi, χ_{JB}^2 ; Jarque – Bera normallik testi, χ_{RR}^2 ; Ramsey – Reset model kurma hatasının varlığı testidir. #; İlgili teste ait olasılık değerini göstermektedir.

Tablo 5'teki sonuçlara göre; ekonomik büyüme genç işsizliği kısa dönemde de azaltırken, faiz oranlarını artırmıştır. Bu etkiler, uzun dönemdekilerden daha küçük çıkmıştır. *Yine, uzun dönemde*

olduğu gibi çalışmanın ana konusu olan ekonomik ve politik belirsizlik (EPU) alanında yaşanan artışların, Yunanistan'da ekonomik büyümeyi engelleyeceği ve genç işsizliği en fazla artıran faktör olacağı görülmektedir. Ancak, bu etki uzun dönemdekinden daha düşüktür. Modellerin hata düzeltme terimlerinin katsayıları istatistiksel olarak anlamlı bulunduğu için modellerin hata düzeltme mekanizmalarının çalıştığına ve elde edilen bulguların güvenilir olduğuna karar verilmiştir. Tablonun alt bölümünde yer alan model doğrulama testleri de bu bilgiyi desteklemektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada; ekonomik ve politik belirsizliklerin Yunanistan'daki genç işsizlik oranına etkileri, 1998:Q1-2019:Q2 dönemi verileri kullanılarak ampirik olarak incelenmiştir. Çalışmada, Yunanistan'da yaşanan ekonomik ve politik belirsizlikler, Hardouvelis vd. (2019) tarafından, önde gelen Yunan gazetelerinde ekonomi, politika ve belirsizliği çağrıştıran kelimelerin taranması yoluyla elde edilen sayıların normalize edilmesi (endeks haline getirilerek) neticesinde 10 farklı veri seti ile ifade edilmiştir. Bu 10 farklı endeksi tek bir modelde kullanmak, çoklu doğrusal bağlantı sorununa veya parametre sayısının aşırı derecede artması nedeniyle serbestlik derecesinin düşmesine, dolayısıyla da model doğrulama testlerinin güvenilirliğinin azalmasına neden olabileceği için çalışmada, değişkenler, modellere teker teker eklenip çıkartılmak suretiyle 10 farklı ekonometrik model kurularak analiz edilmiştir. Ayrıca, işsizlik oranı ile yakından ilişkili olduğu kabul edilen ekonomik büyüme, faiz oranı ve enflasyon oranı verileri ile de çalışma genişletilmiştir. Yani, bir anlamda, Okun Yasası ile Phillips Eğrisi'nin geçerliliği de test edilmiştir. Bu bağlamda, çalışmanın literatüre ampirik bir çalışma daha kazandırarak katkı sağladığı düşünülmektedir.

Yunanistan ekonomisi; borç krizleri, 2008 Küresel Ekonomik Krizi ve 2010-2012 döneminde yaşanan sokak olayları gibi önemli olaylara sahne olduğu için bu faktörler seriler üzerinde yapısal kırılmalara neden olmuştur. Bu gerçekten hareketle çalışmada, serilerin durağanlığı Kapetanios (2005) çoklu yapısal kırılmalı birim kök testi ile sınanmış ve bu bağlamda, serilerin farklı seviyelerde durağan oldukları belirlenmiştir. Seriler arasında eşbütünlüşme ilişkilerinin varlığı Pesaran vd. (2001) Sınır Testi ile sınanmış, bu kapsamda, modellere dâhil edilen seriler arasında eşbütünlüşme ilişkisinin var olduğu tespit edilmiştir. Bu durumda, *uzun dönemde*, Yunanistan ekonomisinde yaşanan ekonomik ve politik belirsizliklerin ekonomik büyümeyi azaltıp genç işsizlik oranını artırdığı görülmektedir. Eşbütünlüşme vektörlerindeki yapısal kırılma tarihleri, Bai – Perron (2003) yöntemiyle belirlenmiş olup kukla değişkenler yardımıyla uzun ve kısa dönem analizlerine dâhil edilmiştir. *Kısa dönem analizinde* de, ekonomik ve politik belirsizliklerin ekonomik büyümeyi azaltıp genç işsizlik oranını artırdığı görülmektedir, ancak, bu etkilerin uzun dönemdekinden daha az olduğu belirlenmiştir. Bu analizde, modellerin hata düzeltme mekanizmalarının çalıştığı da görülmüştür. Bu bağlamda çalışma; literatür taramasında oluşan, ekonomik ve politik belirsizliklerin ekonomik büyümeye olumsuz etkisi yönündeki fikir birliği ile uyumludur.

Çalışmanın sonucuna göre; Yunanistan'da genç işsizliği en fazla artıran faktör ekonomik ve politik belirsizlik (EPU) alanında yaşanan artışlardır. Benzer şekilde maliye politikalarındaki belirsizlikler (EPUF), kamu borçlarındaki belirsizlikler (EPUD), vergi politikalarındaki belirsizlikler (EPUT) ve bankacılık sistemindeki belirsizlikler (EPUB) de Yunanistan'daki genç işsizlik oranını önemli ölçüde artırmaktadır. Bu bağlamda, çalışmadan elde edilen bulgulara dayanarak; Yunanistan'da genç işsizlik oranını azaltabilmek adına, öncelikle ekonomik ve siyasal belirsizliklerin azaltılmasının gerektiği, bunun da güçlü ekonomik büyüme, düşük faiz oranları ve genişletici para-maliye politikaları ile olabileceği ifade edilebilir.

Çalışmadan anlaşıldığı üzere; Yunanistan gibi gelişmekte olan ülkelerde ekonomik büyümenin sürekliliği adına siyasal görüntünün istikrarlı olması şarttır. Bu bağlamda, daha dengeli bir ekonomik yapı için, siyasal alana ilişkin yasal düzenlemelerle ve önlemlerle ekonomik faaliyetleri olumsuz yönde etkileyen olumsuzlukların bertaraf edilmesi şarttır..

KAYNAKÇA

- AA. (2014) "Bosna Hersek'te protestolar ülke geneline yayılıyor" <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/bosna-hersekte-protestolar-ulke-geneline-yayiliyor/184453>, (09.12.2019)
- AA. (2019) "Fransa'da sarı yeleklilerin eylemleri 7. ayını doldurdu" <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/fransada-sari-yeleklilerin-eylemleri-7-ayini-doldurdu/1506240>, (10.12.2019)
- Akçay, B. (2012) "Yunanistan Ekonomisinde Devlet Borç Krizi-Cari Açık İlişkisi", *Maliye Dergisi*, 63, 15-35.
- Asteriou, D. ve Price, S. (2001) "Political Instability and Economic Growth: UK Time Series Evidence", *Scottish Journal of Political Economy*, 48(4), 383-399.
- Ayhan, F. (2016a) "Genç İşsizliğin Sebepleri, Sonuçları ve Önlemeye İlişkin Politika Önerileri", *Sosyal Güvenlik Dünyası*, 97, 8-21.
- Ayhan, F. (2016b) "Youth Unemployment As A Growing Global Threat", *Actual Problems of Economics*, 7(181), 262-269.
- Bachmann, R., Elstner, S. ve Sims, E.R. (2013) "Uncertainty and Economic Activity: Evidence from Business Survey Data", *NBER Working Paper*, No. 16143.
- Bai, J. ve Perron, P. (2003) "Critical Values for Multiple Structural Change Tests", *Econometrics Journal*, (1), 1-7.

- Baker, S. R., Bloom, N. ve Davis, S. J. (2013) "Measuring Economic Policy Uncertainty", Stanford University Centre for Economic Performance, CEPR, 1-55. Working Paper, http://www.policyuncertainty.com/media/EPU_BBD_2013.pdf.
- Barro, J.R. (1991) "Economic Growth in A Cross Section of Countries", The Quarterly Journal of Economics, 106(2), 407-443.
- Benati, L. (2013) "Economic policy uncertainty and the great recession", University of Bern mimeo Cerca con, http://www.policyuncertainty.com/media/Uncertainty_Benati.pdf, (09.10.2019).
- Bingöl, U. (2019) "Türk İşgücü Piyasasında Genç İşsizliği İle Mücadele Konseptinin Onbirinci Kalkınma Planı, Eğitim 2023 Vizyonu Ve Ulusal İstihdam Stratejisi Çerçevesinde Değerlendirilmesi", İşgücü Piyasasında Dezavantajlı Gruplar, Türk-İş 23.Olağan Genel Kurulu, TAEM, 143-165.
- Brunetti, A. ve Weder, B. (1995) "Political Sources of Growth: A Critical Note on Measurement", Public Choice, 82 (1/1), 125-134.
- Brunetti, A., Kisunko, G. ve Weder, B. (1997) "Credibility of Rules and Economic Growth: Evidence from a Worldwide Survey of The Private Sector", The World Bank Economic Review, 12(3), 1-14.
- Caggiano, G., Castelnuovo, E. ve Goshenny, N. (2014) "Uncertainty Shocks and Unemployment Dynamics: An Analysis of Post-WWII U.S. Recessions", Journal of Monetary Economics, 67, 78-92.
- Caggiano, G., Castelnuovo, E. ve Figueres, J. M. (2017) "Economic policy uncertainty and unemployment in the United States: A nonlinear approach", Economics Letters, 151, 31-34.
- Campos, N.F. ve Nugent, J.B. (2002) "Who is Afraid of Political Instability?", Journal of Development Economics, 67, 157-172.
- Campos, N.F., Karanasos, M.G. ve Tan, B. (2012) "Two to Tangle: Financial Development, Political Instability and Economic Growth in Argentina", Journal of Banking and Finance, 36(1), 290-304.
- Capistrán, C. ve Ramos-Francia, M. (2009) "Inflation Dynamics in Latin America", Contemporary Economic Policy, 27(3), 349-362.
- Coenjaerts, C., Ernst, J. C., Fortuny, M., Rei, D. ve Pilgrim, M. (2009). "Youth Employment", OECD.
- Eichhorst, W. ve Rinne, U. (2014) "Promoting Youth Employment Through Activation Strategies", ILO, Employment Working Paper, No: 163.
- Engle, R.F. ve Granger, C.W.J. (1987) "Cointegration and Error-Correction: Representation, Estimation and Testing", Econometrica, 66, 251-276.

- Euronews (2019) ‘‘IMF: Arap ülkelerindeki protestoların temel nedeni işsizlik ve kötü ekonomi’’, <https://tr.euronews.com/amp/2019/10/28/imf-arap-ulkelerindeki-protestolarin-temel-nedeni-issizlik-ve-kotu-ekonomi>, (11.12.2019)
- EC (2010) ‘‘The Economic Adjustment Programme for Greece. European Economy’’, European Commission (EC), Occasional Papers, No:61, May.
- Eurostat (2010) ‘‘European Economic Statistics’’, http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-GK-10-001/EN/KS-GK-10-001-EN.PDF, (19.11.2019)
- Ferrara, L. ve Guérin, P. (2016) ‘‘What are the macroeconomic effects of high-frequency uncertainty shocks’’, Bank of Canada Staff Working Paper, No: 2016-25.
- Görlich, D., Stepanok, I. ve Al-Hussami, F. (2013), Youth Unemployment in Europe And The World : Causes, Consequences and Solutions, Kiel Policy Brief No:59, 1-II.
- Göçer, İ. (2015) ‘‘Okun Yasası: Türkiye Üzerine Bir Uygulama’’, Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 1(1), 1-12.
- Granger, C.W.J. ve Newbold, P. (1974) ‘‘Spurious regressions in Economics’’, Journal of Econometrics, 4, 111-120.
- Hardouvelis, G., Karalas, G., Karanastasis, D. ve Samartzis, P. (2019) ‘‘Uncertainty Indices for Greece’’, <http://hardouvelis.gr/hkks-uncertainty-indices-for-greece/>, (06.12.2019)
- ILO (2003) ‘‘Active Labour Market Policies’’, Geneva, ILO.
- Istrefi, K. ve Piloju, A. (2015) ‘‘Economic Policy Uncertainty and Inflation Expectations’’, Society for Economic Measurement Annual Conference, Paper No: 39. http://repository.cmu.edu/sem_conf/2015/full_schedule/39, (04.11.2019)
- Jurado, K., Ludvigson, S. C. ve Ng, S. (2015) ‘‘Measuring Uncertainty’’, American Economic Review, 105(3): 1177- 1216.
- Kapetanios, G. (2005) ‘‘Unit-Root Testing Against The Alternative Hypothesis of up to Structural Breaks’’, Journal of Time Series Analysis, 26(1), 123-133.
- Kawaquchi D. Ve Murao, T. (2014) "Labor Market Institutions and Long-Term Effects of Youth Unemployment", Journal of Money, Credit and Banking, 46(2), 95-116.
- Karacan, R. (2018) ‘‘Phillips Eğrisi Yaklaşımı ile Türkiye’de Enflasyon ve İşsizlik Arasındaki Nedensellik İlişkisi’’, Social Mentality and Researcher Thinkers Journal, 4(10), 242-249.
- Lee, S. (2015), Macroeconomic Uncertainty and Its Impact on Economic Activity: Investigating Two Different Measures. 1-27, <http://www.revecap.com/encuentros/trabajos/l/pdf/182.pdf>, 12.12.2019).

- Levine, R. ve Renelt, D. (1992) ‘‘A Sensitivity Analysis of Cross-Country Growth Regressions’’, The American Economic Review, 82(4), 942-963.
- Londregan, J.B. ve Poole, K.T. (1990) ‘‘Poverty, The Coup Trap and The Seizure of Executive Power’’, World Politics, 42(2), 151-183.
- Lovato, C. (2013) ‘‘On the impact of economic policy uncertainty shocks on macroeconomic expectations in the United States’’, Anno Accademico, 2012/13.
- Martin, I.S. (1997) ‘‘I Just Ran Two Million Regression’’, The American Economic Review, 87(2), 178-183.
- Mauro, P. (1995) ‘‘Corruption and Growth’’, The Quarterly Journal of Economics, 110 (3), 681-712.
- OECD Data (2019a) ‘‘Youth unemployment rate’’, <https://data.oecd.org/unemp/youth-unemployment-rate.htm#indicator-chart>, (12.12.2019).
- OECD Data (2019b) ‘‘Unemployment rate’’. <https://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm>. (19.12.2019)
- OECD Data (2019c) ‘‘Household debt’’, <https://data.oecd.org/hha/household-debt.htm>. (12.12.2019)
- OECD Data (2019d) ‘‘Gross domestic product’’, <https://data.oecd.org/gdp/gross-domestic-product-gdp.htm>, (19.12.2019).
- O'Higgins, N. (2001) ‘‘Youth Unemployment and Employment Policy: A Global Perspective, MPRA Paper 23698, University Library of Munich.
- O'Higgins, N. (2004) ‘‘Recent Trends in Youth Labour Markets and Youth Employment Policy in Europe and Central Asia’’, Università degli Studi di Salerno Centro di Economia del Lavoro e di Politica Economica Discussion Paper 85, Ottobre,
- Pesaran, M. H., Shin, Y. ve Smith, R. J. (2001) ‘‘Bounds testing approaches to the analysis of Level Relationships’’, Journal of Applied Econometrics, 16(3), 226-339.
- Rice, A., Vehbi, T. ve Wong, B. (2018) ‘‘Measuring uncertainty and its impact on the New Zealand economy’’. Reserve Bank of New Zealand Analytical Note Series, No: AN2018/01, 1-19, <https://pdfs.semanticscholar.org>, 26.12.2019.
- Rossi, B. ve Sekhposyan, T. (2015) ‘‘Macroeconomic Uncertainty Indices Based on Nowcast and Forecast Error Distributions’’, American Economic Review, 105(5): 650-655.
- Sakamoto, T. (2005) ‘‘Economic Performance of Weak Governments and Their Interaction With Central Banks And Labor: Deficits, Economic Growth, Unemployment and Inflation, 1961-1998’’, European Journal of Political Research, 44(6), 801-836.

- Scotti, C. (2013) ‘‘Surprise and Uncertainty Indexes: Real-Time Aggregation of Real-Activity Macro Surprises’’, Mimeo.
- Sorić, P. ve Lolić, I. (2017) ‘‘Economic uncertainty and its impact on the Croatian economy’’, *Public Sector Economics*, 41:4, 443-477.
- Tarı, R. (2012) ‘‘Ekonometri’’, Umuttepe Yayınları, 8. Basım, Kocaeli.
- TCKB (2016) ‘‘Dünya Ekonomisindeki Son Gelişmeler Bülteni’’, T.C. Kalkınma Bakanlığı, Ekonomik Modeller ve Stratejik Araştırmalar Genel Müdürlüğü Küresel Ekonomik Gelişmeleri İzleme Değerlendirme Dairesi.
- Wongi, K. (2016) ‘‘Economic Policy Uncertainty and Its Implication on Economic Recovery A Case Study of Korea’’, Korea Institute for International Economic Policy.
- Yalçinkaya, Ö. (2019). Effects of Global Economic, Political and Geopolitical Uncertainties on Economic Conjuncture: An MS-VAR Analysis on Turkish Economy. *Journal of Current Researches on Social Sciences*, 9 (2), 169-186.
- Yıldırım, K., Karaman, D. ve Taşdemir, S. (2016) ‘‘Makroekonomi’’, 13. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara.